

УДК [930.25(092)+929](477)

М. В. КОВТУН*

**ОСОБИСТОСТІ І ВІТЧИЗНЯНА АРХІВІСТИКА:
СПРОБА АНАЛІЗУ ПЕРСОНІФІКОВАНИХ ПУБЛІКАЦІЙ
В ЖУРНАЛІ “АРХІВИ УКРАЇНИ” (2009–2011 рр.)**

Проаналізовано публікації персоніфікованого змісту на сторінках часопису “Архіви України” за 2009–2011 рр., в яких висвітлено внесок відомих особистостей у розвиток вітчизняної архівної справи. У додатку в хронологічному порядку подано список публікацій, що стосуються персоналій.

Ключові слова: архівіст; архівознавство; особистість в архівній справі; журнал “Архіви України”.

В останні десятиліття значного розвитку в Україні набули дослідження з історії архівної справи як складової спеціального галузевого напрямку історичної науки. Дедалі більше уваги приділяється персоналіям, тим, хто здійснив вагомий внесок у розвиток архівної справи України, а також тим, хто творчо і продуктивно продовжує працювати нині на архівній ниві.

Активізація біографічних досліджень розпочалася у другій половині 1990-х рр. Суттєво поповнили історіографію монографічні дослідження й розвідки С. І. Білоконя про В. В. Міяковського¹, І. В. Верби про О. П. Оглоблина і Н. Д. Полонську-Василенко², І. Н. Войцехівської про В. С. Іконникова³, Л. А. Дубровіної про М. В. Гепшнера⁴, О. Б. Коваленка про П. К. Федоренка⁵, В. В. Патик про В. І. Стрельського⁶ та ін.

Біографічні дослідження в контексті вивчення історії архівної справи та архівознавства стали одним із пріоритетних напрямів діяльності створеного наприкінці 1994 р. Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства. У спеціалізованій вченій раді УНДІАСД за 2003–2011 рр. було захищено п'ять кандидатських дисертацій, присвячених вченим-архівознавцям, історикам та організаторам архівної справи: Маги І. М. про Віктора Олександровича Романовського⁷, Павловської Н. П. про Василя Івановича Веретенникова⁸, Приходько Л. Ф. про Олександра Сергійовича Грушевського⁹, Волкотруб Г. К. про Пилипа Васильовича Клименка¹⁰ та Ємчук О. І. про Сергія Івановича Маслова¹¹. Крім того, Держкомархівом України та УНДІАСД підготовлено ґрунтовний довідник енциклопедичного ха-

* *Ковтун Марина Вікторівна* – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник відділу архівознавства Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства.

рактеру “Українські архівісти XIX–XX ст.”¹², мета якого полягала передусім “у чіткому визначенні шляхом дослідження життя і діяльності особистостей етапів розвитку архівної справи в Україні, внеску кожного покоління архівістів у формування суспільно значущої архівної спадщини, національних здобутків і прорахунків в управлінні галуззю, в аналізі теоретичних досягнень українських архівознавців як складової світового досвіду розвитку архівістики, в піднесенні соціального рейтингу професії архівіста”¹³ та “Українську архівну енциклопедію”¹⁴, четвертий блок якої – “Персоналії” акумулював статті про українських та зарубіжних істориків та архівістів, котрі своїми працями сприяли розвитку теорії та практики архівної справи, формуванню теорії та методики архівознавства, збиранню, зберіганню й примноженню національної архівної спадщини.

Джерелознавчий аналіз масиву публікацій архівознавчої тематики у науково-практичному журналі “Архіви України” (далі – “АУ”) дає можливість розкрити значення часопису у дослідженні і популяризації внеску особистостей у розвиток архівної справи України.

Публікації особового (персонологічного) характеру на сторінках журналу можна умовно поділити на декілька тематичних блоків: публікації, присвячені висвітленню життя й діяльності видатних архівістів, істориків; ювілейні статті; некрологи.

“АУ”, що фактично є продовженням українських архівознавчих видань довоєнного часу: “Архівної справи” (1925–1931), “Радянського архіву” (1931–1932), “Архіву Радянської України” (1932–1933), був заснований 1947 р.¹⁵ Це провідне періодичне видання архівної галузі України, незмінним видавцем якого був і залишається центральний орган управління архівною справою в Україні (Головне архівне управління, Державний комітет архівів України, з 2011 р. – Державна архівна служба України (Укрдержархів). На сторінках “АУ” знаходять відображення всі сторони архівного життя нашої держави: публікуються тексти офіційних документів і статті-коментарі з питань законодавчої та нормативно-правової бази діяльності архівів, дописи про архівну науку та освіту, історію архівної справи в Україні, огляди архівних джерел, що мають значний історичний і суспільний інтерес, проблемні статті з теоретичних і практичних питань документознавства і діловодства, про архівну україніку.

Основними рубриками, без яких неможливо уявити “АУ”, є: “Статті та повідомлення”, “Подія”, “З історії архівів та архівних зібрань”, “Джерелознавчі дослідження”, “Огляди джерел та документальні нариси”, “Особистості”, “Унікальний документ”, “Архівна справа за кордоном”, “Інформації і рецензії”, “Ювілеї”, “In memoriam”. Видання також знайомить архівну спільноту з набутками архівної галузі України в ца-

рині міжнародного співробітництва та з практикою і кращими здобутками архівної справи у різних країнах світу.

Серед перелічених розділів варто виокремити рубрику “Особистості”, започатковану у журналі порівняно недавно – у 2009 р. Як видно з її назви, в ній вміщуються дописи, присвячені висвітленню внеску окремих осіб у розвиток архівної справи та ролі в архівістиці загалом. Раніше публікації персонологічного змісту подавались у різних рубриках “АУ”: “Матеріали до словника архівних діячів”, “До портретів істориків минулого”, “Подія” тощо, тобто спостерігалась певним чином розпорошеність публікацій такого роду.

Чим привертає увагу нова рубрика? Насамперед у ній необхідно відзначити публікації низки керівників та провідних фахівців архівної галузі України, що є авторами статей, покликаних висвітлити діяльність відомих вчених, істориків, архівознавців, архівістів, досвідчених практиків архівної справи, які вже відійшли у вічність (статті про Олену Базанову, Івана Бутича, Бориса Іваненка, Івана Кураса, Ореста Мацюка, Гордія Пшеничного, Віктора Романовського, В’ячеслава Стрельського та ін.). Ці статті цінні насамперед тим, що майже всі їх автори були особисто знайомі з названими особистостями, тривалий час пліч-о-пліч працювали з ними, тобто їх можна розглядати як важливі особисті свідчення, враження й оцінки очевидців і соратників відомих діячів, які часто оприлюднюють відомості про персоналії, не зафіксовані в жодних документах.

Внесок у розвиток архівної справи колишніх фундаторів і багаторічних керівників Центрального державного кінофотофоноархіву України ім. Г. С. Пшеничного, відомих істориків-архівістів, архівознавців, членів редколегій науково-інформаційного бюлетеня “Архівів України” Г. Пшеничного та О. Базанової розглянула у своїх статтях к. і. н., заст. директора ЦДКФФА України імені Г. С. Пшеничного Т. Ємельянова¹⁶. Так, у статті, присвяченій архівісту, що самовіддано та натхненно працював на архівній ниві, засновнику та багаторічному (грудень 1943–1978) директору ЦДКФФА України, керівнику та наставнику О. Базанової – Гордієві Пшеничному, через виклад його біографічних відомостей, авторка детально зупиняється на розкритті пріоритетів у різнобічній діяльності відомого організатора архівної справи, винахідника широко знаного серед архівістів унікального за своєю конструкцією металевого “стелажа Пшеничного – для зберігання предметів”. Висвітлюється його вагомий внесок у повернення в Україну цінних архівних документів і музейних експонатів, вивезених у роки війни на Захід нацистськими окупантами, та у справу плідної взаємодії очолюваного ним архіву з установами – джерелами комплектування. Відзначено особливу увагу Г. Пшеничного до належної організації зберігання та використання інформації аудіовізуальних документів, впровадження ним нових мето-

дик зберігання, описування і використання архівних документів¹⁷, які узагальнювались і оприлюднювались фахівцем на шпальтах “Науково-інформаційного бюлетеня”¹⁸. Невипадково ЦДКФФА України єдиний серед архівів України заслужено носить ім’я свого засновника і багаторічного керманіча. Цілком можливо, що це є унікальним фактом, бо аналогічних прикладів у світовій архівістиці нами не виявлено (у спорідненій бібліотечній сфері такі факти є, наприклад, Всеросійська державна бібліотека іноземної літератури ім. М. І. Рудоміно у Москві).

В іншій статті дослідницею відзначено незаперечний внесок багаторічного керівника ЦДКФФА України імені Г. С. Пшеничного Олени Базанової у розвиток аудіовізуальної архівістики, бо “не було такого напряму у теорії та практиці архівної справи, де не була б присутня або виявляла значний інтерес до проблематики О. Базанова”¹⁹. Цю статтю слід розглядати як один з перших кроків у справі гідного увічнення пам’яті й поцінування творчого й практичного доробку відомого українського архівіста.

Непересічній постаті знаного історика, журналіста, архівіста, заслуженого працівника культури України, колишнього начальника Головного архівного управління при Раді Міністрів УРСР (з 1992 р. при Кабінеті Міністрів України) і одночасно головного редактора “АУ” Бориса Іваненка у рубриці “Подія” присвячені статті В. Лозицького²⁰, Ю. Прилепішевої²¹, Л. Горлача²². Так, В. Лозицький розкрив наукову та організаційну діяльність Б. Іваненка в ЦДАГО України (1996–2000) на посадах спершу провідного спеціаліста, а в 1998–2000 рр. директора архіву, підкреслюючи, що коментарі Бориса Васильовича до архівних документів та трактування їх ставали цінним джерелом інформації у науково-дослідницькій роботі співробітників та численних відвідувачів ЦДАГО України²³. Автор відзначає значний внесок Б. Іваненка у комплектування архіву профільними документами: “він спрямовував колектив на використання всіх можливостей для поповнення фондів матеріалами політичних партій та громадських організацій, які відігравали помітну роль у розбудові незалежної демократичної Української держави”²⁴.

Внесок Б. Іваненка у розвиток міжнародного співробітництва Держкомархіву України у непростих умовах кінця 1980-х – першої половини 1990-х рр. розкрила Ю. Прилепішева²⁵. Авторка акцентує увагу на тому, що Б. Іваненко завдяки своїм діловим якостям, комунікабельності, відкритості користувався повагою серед керівників світових архівних інституцій, що позитивно впливало на імідж архівної служби України, гідно представляв свою державу на міжнародних архівних форумах, конференціях Круглих столів Міжнародної ради архівів (МРА), Міжнародних конгресах МРА.

Свого чернігівського земляка, непересічну постать, “людину, котра надто любила людей, не вміла ховати свою душу за сімома замками від непосвячених, і часто-густо не піддавалась прийняттю у верхніх ешелонах влади кастовим законам”²⁶, на сторінках “АУ” охарактеризував поет та журналіст Л. Горлач²⁷. Автор розповів про журналістський доробок Б. Іваненка, його діяльність на посадах редактора районної газети у старовинному Любечі, коли “в ньому почала активніше розвиватися здібність організатора”, очільника республіканського радіо й телебачення в м. Києві, керівника Головного архівного управління України та діяльність у Чернігівському земляцтві.

Про внесок видатного українського археографа та історика-джерелознавця другої половини ХХ ст., “патріарха української архівної справи” Івана Бутича до скарбниці національного джерелознавства розповідається у статті к. і. н., завідувача відділу джерел ХІХ – початку ХХ ст. Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАН України І. Гирича²⁸. Поряд із великими публікаторськими проектами, ініційованими І. Бутичем, а саме: корпусом дипломатарію українських гетьманів та виданням документів і матеріалів про видатних діячів української культури і суспільно-політичного життя ХІХ ст., І. Гирич вбачає найбільшу заслугу І. Бутича в тому, що той започаткував заснування і особисте редагування журналу “АУ” як найбільшого за суспільним значенням проекту, який саме завдяки невтомній праці Івана Бутича “перетворився з вузькоспеціального архівно-інформаційного бюлетня на цікавий повноваговий історико-джерелознавчий журнал, що у 1970-і роки був кращим від “Українського історичного журналу”²⁹. Таке порівняння на користь “АУ” є дуже промовистою оцінкою праці І. Бутича, адже на той час “УІЖ” був академічним виданням під пильним контролем ідеологічного відділу ЦК КПУ, з давніми традиціями, автуру якого склали маститі вчені-історики УРСР. І. Гирич наводить яскраві приклади намагань “архівного трудівника, для якого архівний пошук та видання джерел були життєвою необхідністю”³⁰, відроджувати ті проекти незалежної української науки 1920-х років, які влада заборонила у часи сталінізму, і які надзвичайно важко було подати до друку після припинення т. зв. “хрущовської відлиги”.

Діяльність видатного українського вченого, блискучого організатора науки, політичного і державного діяча, академіка І. Кураса дослідив д. і. н., професор Р. Пиріг³¹. Автор відзначив величезний внесок свого “старшого товариша”, непересічної особистості і прекрасної людини у вітчизняну соціогуманітарну сферу, серед якої архівна справа займала особливе місце: “все свідоме життя він пов’язав з архівами: від студентської практики в Одеському обласному архіві до віце-прем’єрських турбот про розвиток архівної галузі в незалежній Україні”³². Р. Пиріг з цілковитою підставою відносить І. Кураса до кола професійних архі-

вістів, хоча працівником архівів той не був. До незаперечних заслуг І. Кураса в царині археографічної роботи належить також розвиток і стимулювання тенденцій залучення до виявлення і публікації документів учених наукових установ та вузів, зокрема й колег І. Кураса по Київському державному університету ім. Т. Г. Шевченка та Інституту історії партії. Автор згадує про щирі взаємовідносини, почуття вдячності за незмінно гарне ставлення з боку колеги-архівіста І. Кураса, з яким його пов'язували майже три десятиліття спільної праці.

Знаному львівському архівісту, фахівцю у галузі української філігранології, краєзнавцю, громадському діячеві, директору Центрального історичного архіву України у Львові, професору Львівського державного університету імені Івана Франка Оресту Мацюку (1932–1999) присвятила свою статтю на сторінках видання к. і. н., молодший науковий співробітник Інституту енциклопедичних досліджень С. Шпак³³. Авторка висвітлила особливі заслуги О. Мацюка перед наукою, що ґрунтуються на віднайденні дослідником документів з історії початкового етапу українського та слов'янського книгодрукування³⁴, підготовці у співавторстві до 500-річчя Трускавця першої в українській історіографії бібліографії історії міста, де окремий розділ був присвячений саме архівним матеріалам³⁵, репрезентації української архівної справи на європейських міжнародних конференціях³⁶, сприяння започаткуванню навчальної дисципліни “Архівознавство” у Львівському державному університеті імені Івана Франка (1999)³⁷.

“Корифею української архівістики”, “видатному речнику архівознавчої думки першої третини ХХ ст.” Віктору Романовському та його внеску у розвиток національної архівознавчої думки й архівної справи присвятила на сторінках “АУ” свої статті І. Мага³⁸. Через призму життєвого і творчого шляху В. Романовського, спираючись на архівні документи, у тому числі й на ті, що зберігаються за межами України, автор висвітлює особливості доби дисциплінарного оформлення архівознавства та періоду становлення централізованої системи архівних установ України. Як підкреслює І. Мага, В. Романовський вважав, що одним із головних завдань архівістів є наукова публікація документів. Він впроваджував нові методики щодо зберігання, описування та публікації архівних документів, розробив програму курсу “Історія архівної справи в Росії та на Україні”³⁹. Особливий акцент у публікації зроблено на найбільшому здобутку науково-дослідної роботи В. Романовського в галузі архівознавства – написанні ним першого вітчизняного навчального посібника з архівознавства “Нариси з архівознавства”, де вміщено авторські тлумачення дефініції архівознавства, принцип викладення фактичної та аналітичної інформації та запропоновані методи роботи з архівними документами. Цей посібник істотно вплинув на подальший розвиток архівознавчої науки та архівної справи, став основою для ви-

дання в незалежній Україні першого національного підручника з архівознавства⁴⁰. Автором відзначена й роль В. Романовського як фундатора історичної школи в Ставрополі.

На сторінках журналу д. і. н., професор В. Шандра висвітлила внесок історика й архівознавця І. Павловського у розвиток архівної справи та джерелознавства, що полягає в “активному обговоренні й напрацюванні конкретних і важливих пропозицій, котрі сприяли виробленню нової політики щодо архівної справи і в Російській імперії, і в молодій Українській державі, суть якої полягала в тому, аби визначитися, в який спосіб мобілізувати державні інституції, широку громадськість на збереження архівів, як виховати в суспільстві повагу до історичних надбань”, а також у вивчення історичної минувшини Полтавщини⁴¹. Автор акцентує увагу на значущості постаті І. Павловського для українського архівознавства та історіографії, оскільки “без надзвичайно ретельно опрацьованих ним архівних даних не обходиться жодний історик, який займається дослідженням XIX ст.”⁴².

Життя та діяльність українського історика-архівіста, джерелознавця, педагога та громадського діяча, життя і творчість якого були тісно пов’язані з розбудовою архівної справи в Україні, фаховою підготовкою спеціалістів із джерелознавства, документознавства, палеографії та інших дисциплін В. Стрельського (1910–1983) дослідили І. Войцехівська та В. Патик⁴³. Зокрема, у статті на сторінках “АУ” автори детально зупинилися на висвітленні майже 40-річної діяльності вченого на посаді завідувача кафедри архівознавства Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка, що сприяла становленню історико-архівознавчої школи в Україні. Оцінюючи місце і роль В. Стрельського у розвитку архівної справи та архівознавства, розбудові архівознавчої освіти в Україні, дослідники розкривають і період формування вченого як науковця та особистості, становлення його світоглядних позицій. Автори чітко подають визначення завдань архівознавства (за В. Стрельським): “розробка принципів аспектів відбору документальних матеріалів на державне зберігання, тобто організація комплектування державних архівів повноцінними джерелами, які виникають в процесі діяльності різних органів державної влади і управління, а також великих підприємств, науково-дослідних інститутів; завдання архівознавства полягає у виробленні на основі єдиних критеріїв правил описування документів, укладанні науково-довідкового апарату, розробці форм реєстрації та збереження, оцінці змістової інформації документальних матеріалів”⁴⁴.

Підсумовуючи результати своєї наукової розвідки, автори характеризують В. Стрельського як одного з перших дослідників, котрий, на основі критичного аналізу, зробив оригінальні висновки та рекомендації в галузі теоретичного джерелознавства, відпрацював наукові засади класифікації джерел, розробив критерії та принципи роботи з конкретними видами джерел.

Життя та діяльність українського історика, джерелознавця, документознавця, фахівця зі спеціальних історичних дисциплін, професора Київського університету А. Введенського, що першим серед українських дослідників зробив спробу написати історію розвитку документознавства, дослідила В. Бондарчук (Патик)⁴⁵.

Життєвий шлях “вдумливого науковця”, талановитого організатора архівної і музейної справи, яскравої непересічної особистості, автора близько 100 друкованих праць – Миколи Івановича Крячка висвітлив на сторінках “АУ” к. і. н., заст. директора-головний зберігач фондів Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України М. Ходоровський⁴⁶. Автор подає зафіксовані ним цікаві спогади про М. Крячка, якими поділилися колишні його однокурсники (М. Савчук, Л. Гісцова, В. Шепелюк), що також працювали в архівній системі України (так, Л. Гісцова тривалий час очолювала Центральний історичний архів України в м. Києві), та детально розкриває його діяльність на посаді директора ЦДАМЛМ України, відзначає, що значне місце у своїй роботі він відводив належному забезпеченню схоронності культурних пам’яток.

Багатогранну наукову та громадську діяльність видатного українського історика, археографа, архівіста та палеографа І. Каманіна висвітлено у статті аспірантки Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України Н. Якобчук⁴⁷. Разом із розглядом основних етапів життєвого та творчого шляху дослідника автор визначає місце його наукового доробку в українській історіографії. Називаючи І. Каманіна “авторитетним вченим своєї доби”, знаним і шанованим науковою громадськістю кінця XIX – початку XX століття, авторка відзначає його як активного члена наукових товариств та громадських організацій, що ставили собі за мету розробку методики наукових досліджень та збереження пам’яток історії та культури⁴⁸. Позиціюючи внесок І. Каманіна у розвиток архівної справи, дослідниця відзначила приділення ним значної уваги систематизації та методиці вивчення архівних справ, розроблення авторських принципів експертизи та палеографічного аналізу документів.

С. Павленко, к. і. н., доцент кафедри архівознавства та спеціальних галузей історичної науки Київського національного університету імені Тараса Шевченка у своїй розвідці проаналізувала відомості з історії архівів та архівної справи Києва, Москви та Варшави в університетському “Щоденнику” М. Грушевського, спинившись на характеристиці джерельного значення “Щоденника” для вивчення окремих аспектів біографії М. Грушевського, пов’язаних з його працею в архівних установах наприкінці XIX ст.⁴⁹ Дослідниця робить висновки, що джерельна цінність університетського “Щоденника” М. Грушевського полягає у тому, що він “відкриває можливість виявити основні життєві пріори-

тети молодого дослідника, простежити становлення його як науковця, яке відбувалося за безпосередньої участі тогочасних архівних працівників і архівних установ Києва, Москви та Варшави⁵⁰.

У статті аспірантки історичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка О. Осередчук розглянуто основні аспекти діяльності видатного історика, знаного археографа й архівіста, відомого громадського діяча Л. Фінкеля (1858–1930), що започаткував створення та налагодження роботи значної кількості історичних, літературних та наукових товариств у Львові, який не лише досліджував та активно публікував архівні матеріали, але й зробив значний внесок у розробку методів архівної евристики та ініціював формування нових архівних установ⁵¹. Авторка відзначає помітний слід польського історика в архівній справі, оскільки особливу увагу він звертав на збереження архівних матеріалів та вжив чимало заходів для евакуації значної кількості документів до інших установ під час Першої світової війни⁵².

Загальний огляд наукової спадщини українського вченого, який відомий широкому загалу науковців як один із видатних істориків української книги, члена-кореспондента Академії наук УРСР, доктора філологічних наук, професора, автора понад 100 актуальних донині праць з археографії, книгознавства, бібліографії, палеографії та інших історичних і філологічних дисциплін С. Маслова здійснила завідувач сектора взаємодії з Державною архівною службою України Міністерства юстиції України О. Ємчук⁵³. Окреслюючи головні віхи науково-педагогічної діяльності С. Маслова, авторка зосередила увагу на причинах існування значної кількості його неопублікованих праць, що зберігаються в Національній бібліотеці України ім. В. І. Вернадського в особовому фонді вченого. О. Ємчук також акцентує увагу на помітному внеску С. Маслова у розвиток архівної освіти (він працював на різних посадах у Київському археологічному інституті, де готували й архівістів, зокрема, на посаді ректора інституту він намагався створити освітній заклад європейського рівня)⁵⁴.

Постаті представників історико-книгознавчої школи другої половини XIX ст. – початку XX ст., які залишили великий доробок у справі наукового опису рукописної книги та стародруків, Юхима Сіцінського та Івана Каманіна вивчали С. Булатова та С. Міщук⁵⁵. Автори відзначили велике й перспективне значення камеральної методики І. Каманіна щодо опису актових джерел та рукописних пам'яток. Розробка ним метричного методу була викликана необхідністю вивчення для дослідження письма особливостей почерку, визначення місця та часу написання рукопису на додаток до вже використаних даних історії, філології, філігранології тощо. І. Каманін запропонував власну схему палеографічного описування рукописів, яка містила відповідні графи для обліку метричних вимірів.

Начальник відділу інформації і використання документів НАФ Державного архіву м. Севастополя А. Фесенко на підставі маловідомих архівних документів висвітлила завершальний період життя і діяльності останнього морського міністра Російської імперії адмірала І. Григоровича – від звільнення зі служби у березні 1917 р. до смерті у березні 1930 р. у Франції, – приділивши особливу увагу плідній праці І. Григоровича на “архівному полі” (Петроградське відділення Головного управління Єдиного державного архівного фонду)⁵⁶. У статті відзначалось, що І. Григорович крім керівництва розробкою тем, редагування робіт, що подавалися до друку, складав описи і огляди архівних фондів з історії флоту, перекладав листи іноземних торговельних фірм, заводів і різних товариств⁵⁷.

Л. Федорова розкрила внесок російського чиновника за посадою й пам’яткоохоронця за покликанням О. Мердера в організацію пам’яткоохоронної діяльності та збереження культурних цінностей України⁵⁸.

У стислому огляді О. Юркова спробувала ліквідувати прогалину в біографії відомого білорусько-українського вченого Митрофана Довнар-Запольського, що пов’язана із запрошенням вченого до викладання влітку 1918 р. у створеному в Ростові-на-Дону Донському археологічному інституті⁵⁹.

Життєвий і творчий шлях Олени Апанович, видатної дослідниці історії України та запорозького козацтва, чії праці увійшли до “золотого фонду української історіографії”, а її ім’я стоїть в одному ряду з іменами видатних українських істориків ХХ століття – М. Грушевського, О. Єфименко, В. Липинського, М. Петровського, Н. Полонської-Василенко, М. Слабченка, Д. Яворницького та інших дослідив д. і. н., професор кафедри історії Національного університету “Киево-Могилянська академія”, завідувач відділу пам’яток княжої та козацької доби Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України Ю. Мицик⁶⁰.

Автор підкреслює велике значення наукових праць та громадської діяльності “козацької матері”, адже О. Апанович плідно досліджувала одну з найцікавіших і найважливіших сторінок минулого України – історію українського козацтва.

Велика заслуга О. Апанович, на думку автора, полягає і в тому, що вона разом з деякими іншими українськими істориками відродила традицію історико-краєзнавчих досліджень та поряд із активною теоретичною історико-краєзнавчою роботою велику увагу приділяла проблемі описування та музейного і архівного збереження історичних пам’яток, особливо пов’язаних з історією українського козацтва.

У ґрунтовній статті к. і. н., колишнього директора Державного архіву Закарпатської області М. Делегана, на основі значної частини

вперше введених до наукового обігу архівних документів здійснено аналіз життєвого шляху та діяльності керівника архівної служби Підкарпатської Русі Ніколаса Радвані⁶¹. Варто підкреслити, що автор успішно досяг поставленої мети, адже висвітлив через життєпис особистості розвиток архівної справи на певному історичному відтинку часу та дав оцінку місця й ролі Н. Радвані в еволюції архівної галузі на Закарпатті у 20-х роках ХХ ст. Дослідник стверджує, що саме Н. Радвані здійснив найбільш вагомий внесок у становлення і розвиток централізованої архівної системи на Підкарпатській Русі, адже на його долю випало управління Земським архівом Підкарпатської Русі у період формування молодого чехословацького держави⁶². Було вказано і на один із найважливіших напрямів діяльності новоствореної адміністрації краю у складі Чехословацької республіки, який обґрунтував Н. Радвані – “за будь-яку ціну зібрати всі розрізнені комітатські⁶³ архіви та згрупувати їх в єдиний цілісний земський архів”⁶⁴. Талановитий архівіст вважав за обов’язок збереження історичних і культурних надбань для майбутнього в інтересах держави і науки, що не втратило своєї актуальності і понині.

У журналі “АУ” також практикується публікація інтерв’ю з відомими істориками, вченими, архівістами. Так, у першому номері за 2010 р. вміщено цікаве інтерв’ю редакції журналу з відомим вченим, академіком НАН України, директором Інституту історії України НАН України Валерієм Смолієм, в якому висвітлюється його життєвий шлях і коло наукових інтересів⁶⁵. На запитання щодо значення архівів В. Смолій чітко відповів: “джерело, а отже, систематичне опрацювання архівних фондів, це – основа основ наукової роботи історика, на що я спрямовую молодь, яка навчається в аспірантурі Інституту, до цього постійно закликаю своїх колег”⁶⁶.

Слід відзначити, що останнім часом, на сторінках “АУ” почали публікуватись цікаві підбірки фотодокументів з фондів ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного, які також графічно відображають життєвий та творчий шлях відомих істориків-архівістів, художників, народних артистів України та ін.⁶⁷.

Публікації особового характеру на сторінках “АУ” широко представлені також у рубриці “Ювілеї”, що започаткована у часописі 2010 р.

Статті з нагоди ювілеїв також є цінним джерелом з вивчення особового чинника в історичному процесі, який не варто ігнорувати, адже біоісторіографічні дослідження сприяють реконструкції життєвого та творчого шляху тієї чи іншої постаті архівіста чи вченого-історика. Через призму висвітлення біографій, яскравих сторінок і просто фактів трудової та громадської діяльності тієї чи іншої особистості прослідковується її особистий внесок у розвиток архівної справи України.

Таких публікацій в “АУ” за згаданий період вміщено декілька. Вони присвячені к. і. н., ст. науковому співробітнику відділу архівознавства УНДІАСД, колишньому заст. директора УНДІАСД Г. Волкотруб⁶⁸, директору Державного архіву Волинської області В. Гиці⁶⁹, д. і. н., професору, завідувачу відділу документознавства УНДІАСД С. Кулешову⁷⁰, к. і. н., директору Державного архіву Черкаської області Т. Клименко⁷¹, д. і. н., професору, пров. науковому співробітнику Інституту історії України НАН України Р. Пирогу⁷², відомому українському вченому, члену-кореспонденту НАН України, директору Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України П. Соханю⁷³, ст. науковому співробітнику відділу давніх актів ЦДІАК України в м. Києві В. Страшку⁷⁴, директору Державного архіву Запорізької області О. Тедєєву⁷⁵.

Автори цих статей, окресливши трудовий шлях та охарактеризувавши науковий доробок ювілярів, що не один десяток років присвятили архівній справі та науці, підкреслюють їхній вагомий особистий внесок у розвиток архівної справи України, про що свідчать, зокрема, отримані державні нагороди та високі оцінки з боку наукової громадськості.

Чимало публікацій в “АУ” присвячено пам’яті знаних істориків, архівістів, архівознавців, які склали рубрику “In memoriam”, започатковану у часописі 2006 р. Це некрологи про пров. наукового співробітника ЦДАГО України А. Кентія⁷⁶; колишнього директора ЦДНТА України М. Кондратьєва⁷⁷; співробітницю ЦДАМЛМ України С. Куц⁷⁸; заслуженого працівника культури УРСР, колишнього начальника Архівного управління (з 22 жовтня 1974 р. – Головного архівного управління) при Раді Міністрів УРСР (1969–1988) О. Мітюкова⁷⁹, епоха керівництва якого архівною сферою України тривала понад 20 років (за його діяльної участі завершено будівництво корпусу споруд центральних державних архівів України і приміщень ряду державних архівів областей, у Києві вперше проведено Круглий стіл архівів Міжнародної ради архівів, вийшло друком нове покоління путівників по фондах державних архівів, за активної участі архівістів видано унікальне енциклопедичне видання “Історія міст і сіл Української РСР”, аналогів якого в СРСР не було); колишнього директора ЦДКФФА України імені Г. С. Пшеничного, заслуженого працівника культури України Н. Слончак⁸⁰ та талановитого російського педагога вищої школи, історика-архівіста, д. і. н., професора, завідувача кафедри історії та організації архівної справи Історико-архівного інституту Російського державного гуманітарного університету, що по праву вважається одним із провідних дослідників у галузі суспільної думки Росії, людини, що завжди прихильно ставилась до України, українських архівів і архівістів та мала серед них чимало партнерів у спільних проектах, однодумців і просто друзів, учасника багатьох форумів архівістів України Є. Старостіна⁸¹.

Не вдаючись до розлогих коментарів щодо змісту даних некрологів, зазначимо те спільне, що притаманне публікаціям цього жанру, крім, власне, короткого викладу основних біографічних відомостей та життєвого шляху – висловлення глибокого співчуття з боку колег і однопідумців рідним та близьким з приводу смерті відомих людей, що любили і цінували життя, були віддані архівній справі.

Проаналізувавши зміст публікацій персоніологічного характеру, вміщених в “АУ” за останні три роки, можна дійти висновку, що цій тематиці відводиться значне місце. В Україні вміють належним чином оцінювати непересічних особистостей в царині архівістики і віддавати данину шани. Актуальність і своєчасність публікацій, доступність викладу матеріалу зумовлюють постійний інтерес науковців та працівників архівних установ до науково-практичного журналу “АУ”. Дедалі більше місця на його сторінках відводиться публікаціям особового характеру (25), ювілейним статтям (11) та некрологам (6). Тому для дослідників-архівознавців плідним стане ознайомлення з цими публікаціями журналу. Є сподівання, що практика опублікування в “АУ” статей та інших дописів персоніологічного характеру буде продовжена. Крім того, корисним буде ознайомлення зі “Списком публікацій особового характеру”, поданого за рубриками і хронологією їх оприлюднення (див. додаток).

Додаток

Список публікацій особового характеру в журналі “Архіви України” (2009–2011)

2009 № 1/2

Особистості

Ємельянова Т. Цій людині в житті поталанило (до 95-річчя Г. С.Пшеничного) // АУ. – 2009. – № 1/2. – С. 209–220.

Булатова С., Міщук С. Ю. Й. Сіцінський та І. М. Каманін як дослідники рукописних книг Подільського давньосховища (1904–1907) // АУ. – 2009. – № 1/2. – С. 221–234.

До 70-річчя Оксани Омелянівни Франко // АУ. – 2009. – № 1/2. – С. 235–237.

2009 № 3/4

Особистості

Павленко С. Михайло Грушевський про архіви Києва, Москви та Варшави в університетському “Щоденнику” // АУ. – 2009. – № 3/4. – С. 244–250.

Фесенко А. Морський міністр І. К. Григорович – старший архівіст морського архіву в Санкт-Петербурзі // АУ. – 2009. – № 3/4. – С. 251–258.

2009 № 5*Особистості*

Пиріг Р. Іван Федорович Курас – архівіст // АУ. – 2009. – № 5. – С. 210–219.

Юркова О. Митрофан Довнар-Запольський та Донський археологічний інститут: точка перетину // АУ. – 2009. – № 5. – С. 220–228.

In memoriam

Пам'яті Кондратьєва Миколи Федоровича // АУ. – 2009. – № 5. – С. 249.

Пам'яті Куц Світлани Григорівни // АУ. – 2009. – № 5. – С. 250.

2009 № 6*Особистості*

Мицик Ю. А. Козацька мати (до 90-річчя від дня народження О. М. Апанович) // АУ. – 2009. – № 6. – С. 260–273.

Гурич І. Б. Іван Бутич – патріарх архівної справи // АУ. – 2009. – № 6. – С. 274–279.

Шпак С. М. Орест Мацюк – постать в українській архівістиці // АУ. – 2009. – № 6. – С. 280–288.

2010 № 1*Особистості*

“Пістет перед працею історика-архівіста особисто в мене зберігається ще із студентських років” (на запитання редакції журналу “Архіви України” відповідає академік *Валерій Андрійович Смолій*) // АУ. – 2010. – № 1. – С. 170–177.

Мага І. М. До 120-річчя від дня народження корифея української архівістики Віктора Олександровича Романовського (1890–1971) // АУ. – 2010. – № 1. – С. 178–192.

Ємельянова Т. О. Глибокий слід на архівній ниві (до 85-річчя від дня народження Олени Миколаївни Базанової) // АУ. – 2010. – № 1. – С. 193–201.

Ходоровський М. Д. Вісімдесята весна Миколи Івановича Крячка // АУ. – 2010. – № 1. – С. 202–209.

In Memoriam

Пам'яті видатного архівіста, історика Анатолія Вікторовича Кентія // АУ. – 2010. – № 1. – С. 252–254.

2010 № 3/4*Особистості*

Войцехівська І. Н., Патик В. В. Історик-архівіст В'ячеслав Стрельський (до 100-річчя від дня народження) // АУ. – 2010. – № 3/4. – С. 240–257.

Делеган М. В. Ніколаус Радвані – організатор і дослідник архівної справи Підкарпатської Русі (до 145-річчя від дня народження) // АУ. – 2010. – № 3/4. – С. 258–287.

Осередчук О. А. Людвік Фінкель – засновник та перший директор архіву Львівського університету // АУ. – 2010. – № 3/4. – С. 288–305.

Ювілеї

Коваль О. М. Ювілей Сергія Кулешова // АУ. – 2010. – № 3/4. – С. 362–367.

Бондар В. О. Олександр Тедєєву – 50 // АУ. – 2010. – № 3/4. – С. 368–372.

2010 № 5

Особистості

Аксьом А. А. Батько українського театру (до 170-річчя від дня народження видатного драматурга, актора і режисера Марка Кропивницького) // АУ. – 2010. – № 5. – С. 181–187.

Якобчук Н. О. Іван Каманін – подвижник української історичної науки // АУ. – 2010. – № 5. – С. 188–199.

Ємчук О. І. Сергій Маслов – учений і педагог // АУ. – 2010. – № 5. – С. 200–208.

Фотодобірка. Людина і митець Опанас Заливаха / упоряд. *Любарська Л. В.* // АУ. – 2010. – № 5. – С. 209–212.

Ювілеї

Мельник Г. О. Зимовий бал Тетяни Клименко // АУ. – 2010. – № 5. – С. 313–318.

Вовк О. Б. Покликання і пристрасть Віктора Страшка // АУ. – 2010. – № 5. – С. 319–320.

2011 № 1

Особистості

Шандра В. С. Іван Павловський – історик, архівознавець, педагог (до 160-річчя від дня народження) // АУ. – 2011. – № 1. – С. 192–195.

Фотодобірка. До 110-річчя від дня народження Михайла Гришка / упоряд. *Матющенко С. П.* // АУ. – 2011. – № 1. – С. 196–204.

In Memoriam

Пам'яті відомого російського історика-архівіста, талановитого педагога Євгенія Васильовича Старостіна // АУ. – 2011. – № 1. – С. 239–240.

2011 № 2/3

Ювілеї

Фотодобірка. До 70-річчя Руслана Пирого / упоряд. *Любарська Л. В.* // АУ. – 2011. – № 2/3. – С. 255–261.

Калакура Я. С. Нові підходи до висвітлення гетьманату Павла Скоропадського в сучасній українській та зарубіжній історіографії // АУ. – 2011. – № 2/3. – С. 262–274.

Кульчицький С. В. Внесок Руслана Пирого у дослідження історії Голодомору 1932–1933 років в Україні: мовою документів // АУ. – 2011. – № 2/3. – С. 275–289.

Тельвак В. В. Грушевськіана Руслана Пирога // АУ. – 2011. – № 2/3. – С. 290–298.

In Memoriam

Пам'яті Ніни Миколаївни Слончак // АУ. – 2011. – № 2/3. – С. 299–300.

2011 № 4

Особистості

Бондарчук В. В. Історик-документознавець Андрій Введенський (1891–1965): до 120-річчя від дня народження // АУ. – 2011. – № 4. – С. 210–225.

In memoriam

Пам'яті Олександра Георгійовича Мітюкова // АУ. – 2011. – № 4. – С. 241–242.

2011 № 5

Особистості

Федорова Л. Д. Відомий діяч пам'яткоохоронного руху в Україні (до 150-річчя з дня народження Олексія Мердера) // АУ. – 2011. – № 5. – С. 203–222.

Ювілеї

Золота осінь Ганни Волкотруб // АУ. – 2011. – № 5. – С. 240–242.

Бондаренко Г. В. Щедрий ювілей Володимира Гици // АУ. – 2011. – № 5. – С. 243–247.

2011 № 6

Ювілеї

Маврін О. О. Відомому українському вченому Павлу Соханю – 85 // АУ. – 2011. – № 6. – С. 235–237.

¹ *Білокінь С. І.* Архівіст Володимир Міяковський // Архівна та бібліотечна справа в Україні доби визвольних змагань (1917–1921 рр.): Зб. наук. праць. – К., 1998. – С. 213–222; *Він же.* Таємниці архівів не вічні ... : [Про В. Міяковського] // Сучасність. – 1998. – Ч. 10. – С. 57–80.

² *Верба І. В. Н. Д.* Полонська-Василенко – історик та археограф (1884–1973): Дис. ... канд. іст. наук. – К., 1994; *Він же.* Життя і творчість Н. Д. Полонської-Василенко (1884–1973). – К., 2000. – 340 с.; *Він же.* Архівна діяльність Олександра Оглоблина // Українське архівознавство: історія, сучасний стан та перспективи: Наук. доп. Всеукр. конф. – К., 1997. – Ч. 1. – С. 191–195; *Він же.* Олександр Оглоблин. Життя і праця в Україні. – К., 1999. – 380 с.

³ *Войцехівська І. Н.* Академік Володимир Іконников: життєпис та бібліографія. – К., 1998. – 132 с.; *Вона ж.* Володимир Іконников: джерелознавчі студії. – К., 1999. – 374.

⁴ *Дубровіна Л. А. М. В.* Геппенер – український архівіст і палеограф та його архівні матеріали у фондах ЦНБ ім. В. І. Вернадського АН України // УАЩ. – К., 1993. – Вип. 2. – С. 32–37.

⁵ Коваленко О. Б. Павло Федоренко як архівіст і археограф // Українське архівознавство: історія, сучасний стан та перспективи: Наук. доп. Всеукр. конф. (19–20 листоп. 1996 р.). – К., 1997. – Ч. 1. – С. 199–204; *Він же*. Невідома праця Павла Федоренка “Архіви Чернігівського шляхетства” // Студії з архів. справи та документознавства. – К., 1996. – Т. 1. – С. 133–140; *Він же*. Праця П. К. Федоренка “Архів Милорадовичів” // Студії з архів. справи та документознавства. – К., 1998. – Т. 3. – С. 150–154.

⁶ Патик В. В. В’ячеслав Ілліч Стрельський – джерелознавець, архівіст, педагог (1910–1983 рр.): дис ... канд. іст. наук : 07.00.06 / Патик Вікторія Василівна ; КНУТШ. – К., 2010. – 250 арк.

⁷ Мага І. М. Віктор Олександрович Романовський – історик та архівіст : дис ... канд. іст. наук : 07.00.06 / Мага Ірина Миколаївна ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2003. – 249 арк. : іл. – Бібліогр. : арк. 191–232.

⁸ Павловська Н. П. В. І. Веретенников як архівознавець та архівіст : дис ... канд. іст. наук : 07.00.06 / Павловська Надія Павлівна ; Держкомархів України, Укр. НДІ архів. справи та документознавства. – К., 2003. – 245 арк. – Бібліогр. : арк. 180–234.

⁹ Приходько Л. Ф. Олександр Сергійович Грушевський – історик, організатор архівної та бібліотечної справи, педагог : дис ... канд. іст. наук : 07.00.06 / Приходько Людмила Федорівна ; Держкомархів України, Укр. НДІ архів. справи та документознавства. – К., 2005. – 224 арк.

¹⁰ Волкотруб Г. К. Пилип Васильович Клименко (1887–1955) – історик, джерелознавець, архівознавець : дис ... канд. іст. наук : 07.00.06 / Волкотруб Ганна Кирилівна ; Держкомархів України, Укр. НДІ архів. справи та документознавства. – К., 2005. – 225 арк. – Бібліогр. : арк. 177–215.

¹¹ Ємчук О. І. Сергій Іванович Маслов (1880–1957) як учений, організатор архівної та бібліотечної справи : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.06 / Ємчук Оксана Ігорівна ; Держкомархів України, Укр. НДІ архів. справи та документознавства. – К., 2010. – 223 арк. – Бібліогр. : арк. 175–212.

¹² Українські архівісти (XIX – XX ст.): біобібліографічний довідник / Держкомархів України, УНДІАСД; упоряд.: І. Б. Матяш (кер.), С. Л. Зворський, Л. Ф. Приходько та ін. – К., 2007. – 752 с.

¹³ Там само. – С. 3–4.

¹⁴ Українська архівна енциклопедія / Держкомархів України, УНДІАСД. – К., 2008. – 880 с.

¹⁵ ЦДАВО України, ф. 14, оп. 2, спр. 305, арк. 24.

¹⁶ Смельянова Т. Цій людині в житті поталанило (до 95-річчя Г. С. Пшеничного) // АУ. – 2009. – № 1/2. – С. 209–220; *Вона ж*. Глибокий слід на архівній ниві (до 85-річчя від дня народження Олени Миколаївни Базанової) // АУ. – 2010. – № 1. – С. 193–201.

¹⁷ Смельянова Т. Цій людині в житті поталанило (до 95-річчя Г. С. Пшеничного) // АУ. – 2009. – № 1/2. – С. 218.

¹⁸ Пшеничний Г. Досягнення Центрального фотофонокіноархіву // Наук.-інформ. бюл. Архів. упр. УРСР. – 1948. – № 2. – С. 18–22; *Він же*. Кіно-фото-фонодокументи – на службу соціалістичному будівництву // Наук.-інформ. бюл. Архів. упр. УРСР. – 1960. – № 1. – С. 17–21; *Він же*. Джерела комплектування Центрального державного архіву кіно-фото-фонодокументів УРСР кінодокументами // Наук.-інформ. бюл. Архів. упр. УРСР. – 1962. – № 6. – С. 12–18; *Він же*. Кінофотодокументи про В. І.Леніна // АУ. – 1970. – № 2. – С. 14–20; *Він же*. Сторінки фотолітопису Великої Вітчизняної війни (За мате-

ріалами ЦДАКФФД УРСР) // АУ. – 1975. – № 2. – С. 24–31; *Базанова М. М., Пиєничний Г. С.* Центральний державний архів кінофотофонодокументів УРСР // АУ. – 1975. – № 4. – С. 47–57; *Пиєничний Г. С., Пількевич Л. Б.* Машинний спосіб консерваційно-профілактичної обробки фотодокументів // АУ. – 1989. – № 3. – С. 62–66; *Чоломбисько Н. М., Пиєничний Г. С.* Визвольний Київ відбудовується // АУ. – 1973. – № 6. – С. 47–68.

¹⁹ *Ємельянова Т.* Глибокий слід на архівній ниві (до 85-річчя від дня народження Олени Миколаївни Базанової) // АУ. – 2010. – № 1. – С. 194.

²⁰ *Лозицький В.* Наукова та організаційна діяльність Бориса Іваненка в ЦДАГО України (1996–2000) // АУ. – 2009. – № 1/2. – С. 194–196.

²¹ *Прилепішева Ю.* Внесок Б. В. Іваненка у розвиток міжнародної діяльності Держкомархіву України // АУ. – 2009. – № 1/2. – С. 197–199.

²² *Горлач Л.* Обранець слова і дії // АУ. – 2009. – № 1/2. – С. 200–202.

²³ *Лозицький В.* Наукова та організаційна діяльність Бориса Іваненка в ЦДАГО України (1996–2000) // АУ. – 2009. – № 1/2. – С. 194.

²⁴ Там само. – С. 196.

²⁵ *Прилепішева Ю.* Внесок Б. В. Іваненка у розвиток міжнародної діяльності Держкомархіву України // АУ. – 2009. – № 1/2. – С. 198.

²⁶ *Горлач Л.* Обранець слова і дії // АУ. – 2009. – № 1/2. – С. 200.

²⁷ Там само. – С. 200–202.

²⁸ *Гирич І. Б.* Іван Бутич – патріарх архівної справи // АУ. – 2009. – № 6. – С. 274–279.

²⁹ Там само. – С. 275.

³⁰ Там само. – С. 279.

³¹ *Пиріг Р.* Іван Федорович Курас – архівіст // АУ. – 2009. – № 5. – С. 210–219.

³² Там само. – С. 210.

³³ *Шпак С. М.* Орест Мацюк – постать в українській архівістиці // АУ. – 2009. – № 6. – С. 280–288.

³⁴ Там само. – С. 283.

³⁵ Там само. – С. 284.

³⁶ *Матяш І.* Мацюк Орест Ярославович // Українські архівісти: біобібліогр. довідн. – К., 2003. – Вип. 3 : 1970–1990-ті роки. – С. 144–145.

³⁷ *Шпак С. М.* Орест Мацюк – постать в українській архівістиці // АУ. – 2009. – № 6. – С. 285.

³⁸ *Мага І.* До 120-річчя від дня народження корифея української архівістики Віктора Олександровича Романовського (1890–1971) // АУ. – 2010. – № 1. – С. 178–192; *Вона ж.* Віктор Романовський – видатна постать української архівістики // АУ. – 2008. – № 1/2. – С. 125–138.

³⁹ *Мага І.* До 120-річчя від дня народження корифея української архівістики Віктора Олександровича Романовського (1890–1971) // АУ. – 2010. – № 1. – С. 184.

⁴⁰ *Архівознавство: підруч. для студ. вищ. навч. закладів України / редкол. Я. С. Калакури (гол. ред.).* – К., 1998. – 316 с.

⁴¹ *Шандра В. С.* Іван Павловський – історик, архівознавець, педагог (до 160-річчя від дня народження) // АУ. – 2011. – № 1. – С. 192–195.

⁴² Там само. – С. 192.

⁴³ *Войцехівська І. Н., Патик В. В.* Історик-архівіст В'ячеслав Стрельський (до 100-річчя від дня народження) // АУ. – 2010. – № 3/4. – С. 240–257.

⁴⁴ Там само. – С. 251–252.

- ⁴⁵ *Бондарчук В. В.* Історик-документознавець Андрій Введенський (1891–1965): до 120-річчя від дня народження // АУ. – 2011. – № 4. – С. 210–225.
- ⁴⁶ *Ходоровський М. Д.* Вісімдесята весна Миколи Івановича Крячка // АУ. – 2010. – № 1. – С. 202–209.
- ⁴⁷ *Якобчук Н. О.* Іван Каманін – подвижник української історичної науки // АУ. – 2010. – № 5. – С. 188–199.
- ⁴⁸ Там само. – С. 188.
- ⁴⁹ *Павленко С.* Михайло Грушевський про архіви Києва, Москви та Варшави в університетському “Щоденнику” // АУ. – 2009. – № 3/4. – С. 244–250.
- ⁵⁰ Там само. – С. 249.
- ⁵¹ *Осередчук О. А.* Людвік Фінкель – засновник та перший директор архіву Львівського університету // АУ. – 2010. – № 3/4. – С. 288–305.
- ⁵² Там само. – С. 295.
- ⁵³ *Ємчук О. І.* Сергій Маслов – учений і педагог // АУ. – 2010. – № 5. – С. 200–208.
- ⁵⁴ Там само. – С. 201.
- ⁵⁵ *Булатова С., Мищук С. Ю.* Й. Сіцинський та І. М. Каманін як дослідники рукописних книг Подільського давньосховища (1904–1907) // АУ. – 2009. – № 1/2. – С. 221–234.
- ⁵⁶ *Фесенко А.* Морський міністр І. К. Григорович – старший архівіст морського архіву в Санкт-Петербурзі // АУ. – 2009. – № 3/4. – С. 251–258.
- ⁵⁷ Там само. – С. 253.
- ⁵⁸ *Федорова Л. Д.* Відомий діяч пам’яткоохоронного руху в Україні (до 150-річчя з дня народження Олексія Мердера) // АУ. – 2011. – № 5. – С. 203–222.
- ⁵⁹ *Юркова О.* Митрофан Довнар-Запольський та Донський археологічний інститут: точка перетину // АУ. – 2009. – № 5. – С. 220–228.
- ⁶⁰ *Мищук Ю. А.* Козацька мати (до 90-річчя від дня народження О. М. Апанович) // АУ. – 2009. – № 6. – С. 260–273.
- ⁶¹ *Делеган М. В.* Ніколаус Радвані – організатор і дослідник архівної справи Підкарпатської Русі (до 145-річчя від дня народження) // АУ. – 2010. – № 3/4. – С. 258–287.
- ⁶² Там само. – С. 258–259.
- ⁶³ Комітати – угорські адміністративно-територіальні одиниці в тогочасному Закарпатті (загалом їх до 1919 р. було чотири).
- ⁶⁴ *Делеган М. В.* Ніколаус Радвані – організатор і дослідник архівної справи Підкарпатської Русі (до 145-річчя від дня народження) // АУ. – 2010. – № 3/4. – С. 270.
- ⁶⁵ “Пієтет перед працею історика-архівіста особисто в мене зберігається ще із студентських років” (на запитання редакції журналу “Архіви України” відповідає академік *Валерій Андрійович Смолій*) // АУ. – 2010. – № 1. – С. 170–177.
- ⁶⁶ Там само. – С. 174.
- ⁶⁷ Фотодобірка. Людина і митець Опанас Заливаха / упоряд. Любарська Л. В. // АУ. – 2010. – № 5. – С. 209–212; Фотодобірка. До 70-річчя Руслана Пирога / упоряд. Любарська Л. В. // АУ. – 2011. – № 2/3. – С. 255–261; Фотодобірка. До 110-річчя від дня народження Михайла Гришка / упоряд. Матющенко С. П. // АУ. – 2011. – № 1. – С. 196–204.
- ⁶⁸ Золота осінь Ганни Волкотруб // АУ. – 2011. – № 5. – С. 240–242.

- ⁶⁹ Бондаренко Г. В. Щедрий ювілей Володимира Гики // АУ. – 2011. – № 5. – С. 243–247.
- ⁷⁰ Коваль О. М. Ювілей Сергія Кулешова // АУ. – 2010. – № 3/4. – С. 362–367.
- ⁷¹ Мельник Г. О. Зимовий бал Тетяни Клименко // АУ. – 2010. – № 5. – С. 313–318.
- ⁷² Кульчицький С. В. Внесок Руслана Пирого у дослідження історії Голодомору 1932–1933 років в Україні: мовою документів // АУ. – 2011. – № 2/3. – С. 275–289; Фотодобірка. До 70-річчя Руслана Пирого / упоряд. Любарська Л. В. // АУ. – 2011. – № 2/3. – С. 255–261; Тельвак В. В. Грушевськіана Руслана Пирого // АУ. – 2011. – № 2/3. – С. 290–298.
- ⁷³ Маврін О. О. Відомому українському вченому Павлу Соханю – 85 // АУ. – 2011. – № 6. – С. 235–237.
- ⁷⁴ Вовк О. Б. Покликання і пристрасть Віктора Страшка // АУ. – 2010. – № 5. – С. 319–320.
- ⁷⁵ Бондар В. О. Олександр Тедееву – 50 // АУ. – 2010. – № 3/4. – С. 368–372.
- ⁷⁶ Пам'яті видатного архівіста, історика Анатолія Вікторовича Кентія // АУ. – 2010. – № 1. – С. 252–254.
- ⁷⁷ Пам'яті Кондратьєва Миколи Федоровича // АУ. – 2009. – № 5. – С. 249.
- ⁷⁸ Пам'яті Куц Світлани Григорівни // АУ. – 2009. – № 5. – С. 250.
- ⁷⁹ Пам'яті Олександра Георгійовича Мітюкова // АУ. – 2011. – № 4. – С. 241–242.
- ⁸⁰ Пам'яті Ніни Миколаївни Слончак // АУ. – 2011. – № 2/3. – С. 299–300.
- ⁸¹ Пам'яті відомого російського історика-архівіста, талановитого педагога Євгенія Васильовича Старостіна // АУ. – 2011. – № 1. – С. 239–240.

Проанализированы публикации персоналогического содержания на страницах журнала “Архивы Украины” за 2009–2011 гг., в которых освещен вклад известных личностей в развитие отечественного архивного дела. В приложении в хронологическом порядке представлен список публикаций, касающихся персоналий.

Ключевые слова: архивист; архивоведение; личность в архивном деле; журнал “Архивы Украины”.

The article analyzes the publications on personalities in the “Archives of Ukraine” journal during the 2009–2011, which highlight the contribution of famous persons to the development of the national archival affairs. The supplement contains the chronological list of publications on the personalities.

Keywords: the archivist; the archival science; the personality in archives; “Archives of Ukraine” journal.